

עין משפט ונר מצוה

לח א ב מיי פ"ד מהל' שמיטה הל' ח וע"י הכהנות ובכ"מ זב"מ טוש"ע י"ד סי' כח עניף טו:

לו ג מיי פ"ב מהלכות פסולי המוקדשין הל' כב:

לז ד מיי פ"ג מהלכות טומאת מת הל' יג: לח ה מיי פקד' מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ד:

שיטה מקובצת

א] הלקב עד שלא התא בו מראית מים כשר: ב] והוא דאיכא (כוות) [רביעית] מדם גמור:

רבינו גרשום

רואין אותו כאילו הוא מים. כלומר משערין אותו הדם של בהמה אם יש בו שיעור שאם היה מים היה מבטל דם העוף ולא היה בו מראה אדמומית פטור מלכשות ואי (במיטות) דם הבהמה [מוצטט] שאם היה מים לא היה מבטל דם. כלומר דם העוף אדמומית חייב לכשות: ר' יהודה אומר אין דם מבטל דם. כלומר דם העוף אינו מבטל דם הבהמה א] ופטור מלכשות: תנן הבהמה דם שנתערב במים כו'. לענין זבח אם נתערב במים ויש בו מראה דם כשר לכפרה: לא שנו אלא שגפל מים לתוך הדם כו'. לא שנו דאמרי' אם יש בו מראית דם כשר אלא שגפל מים לתוך הדם אבל דם לתוך מים דמים היו עיקר ראשון ראשון בטל הדם: לא צריכא שתדמין במי גשמים. כלומר דבעין לדעת מהו דתימא כיון דתימורד מאליהן והוא לא תימורד לא אדמשיניה ולא ליכשורו קמ"ל דמכשורי: רב (יוסף) [אסין] מנהרביל רב צללחא דדמא. כלומר מה דשנינו כל מראה אדמומית שבו מכפרין ומכשירין בי צללחא דדמא: (דם התמצית) מטמאין באהל והוא דאיכא רביעית. כלומר חך צללחא דדמא אם של מת הוא מטמאין באהל: משקין היוצאין ממנו כמשקין הנוגע בהו. כלומר משקין היוצאין מטבול יום ששבל ולא היה בו עדיין הערב שמש כמשקין שטבול יום נוגע בהן:

א] פי' רבינו בזה תמוה לכאורה דלכשיהי' כיון דאין דם מבטל דם לגמל חייב לכשות וכמו שפי' רש"י ואולי דע"ס ית כנאן ו"ע.

פז:

ריש לקיש לא שנו אלא לטבול פמו אבל לקדרה חוזר וניעור אלמא דאפילו טהרה מעוררת טומאה כ"ש דטומאה מעוררת טומאה ואפילו לאצ"י דקאמר וכי טומאה שצטלה חזרה וניעורה היינו מחמת טהרה אבל בטומאה אדמעוררת טומאה ליכא מאן דפליג וכל שכן דאיסור מעורר איסור כדאמר לעיל (דף פו:): אם אמרו ספק טומאה לטהר כו' ובהערל (יבמות דף פב:) גמי אמרי' נתן סאה ונטל סאה עד רובו אלמא טפי מרובו לא אמרינן דראשון ראשון בטל אע"ג דהוי בהפסק וי"ל דכ"מ אמרינן דחוזר וניעור אפילו בהפסק ובדם תבוסה דמפליג בין פסק ללא פסק משום דבדם תבוסה דרננן הקילו והכל בקדשים דוקא אמרינן ראשון ראשון בטל כיוון שנדחה בקדשים שזב אינו חוזר ויגדלה והיהו דצפרק בתרא דע"י (דף עג.) מפרש ר"י דראשון ראשון בטל ואין חלסר בכל שהוא עד שיהא בו נותן טעם כמו בשאר איסורין וקאי אמתניתין דקאמר ואלו אסורין ואסורין בכל שהוא יין נסך כו' מפרש רב דימי דהיינו דוקא כי נפל היתרא לגו איסורא כדקאמר בתר הכי אבל איסורא לגו היתרא אינו אסור בכל שהוא דראשון ראשון בטל כל זמן שיש ששים זהיתר ופרקי' תנן ואלו אסורין ואסורין בכל שהוא יין נסך כו' מאי לאו איסורא לגו היתרא לא היתרא לגו איסורא ת"ש יין דמים בניט מאי לאו חתרא דאיסורא לגו מיא דהיתרא ומהך גופה לא פריך דמודה רבי יוחנן דצנתנית טעם חוזר וניעור תדע דלא טעם כעיקר דמין שאינו מנינו מן הדומה כדאמר בהתערובות (ובחים דף עח:): ובאלו עוברין (פסחים דף מד:): ובפ' שלשה מינין (נזיר דף לו.) אלא ה"פ מדסיפא איסורא לתוך היתרא ה"נ רישא דיין ביינ בכל שהוא ומשני לא נכפל חתרא דהיתרא לגו מיא דאיסורא ופרקי'

מדרישא צמיא דאיסורא סיפא נמי צמיא דאיסורא וקמיני מים ביינ בניט פירוש וכי הכי דהך סיפא צאיסורא לגו היתרא ה"ה רישא דיין ביינ בכל שהוא ומשני דכולה צהיתרא לגו איסורא איירי ובניט דקאמר דמשמע דכי ליכא צנותן טעם דשרי א' היינו כגון שנפל הרבה מן ההיתר צבת אחת לתוך האיסור שנצטל האיסור צבת אחת וא"ת אמאי נקט מחצית לצור משום דראשון ראשון בטל בלאו הכי

שרי כיון דלכסוף נשאר ששים של היתר וי"ל דדוקא נקט מחצית היכא דנפיש עמודיה טובא לא בטיל אפילו יש ששים צהיתר: **שנתמדרו** מא"יהן. הוא הדין דהוי מצי למימר דתמדרן צמי פירות דלא מכשירי: **ורחא דאיכא בוית**. והוא דאיכא רביעית. אלללחא דדמא קאי דפירש בקונטרס וקמ"ל דע"פ שטולו דם לא מחייב כרת עד דאיכא ציית דם גמור ולא מטמא צאהל עד דאיכא רביעית דם גמור דאי' דדם שטם מי גשמים פשיטא דלרקי ציית ורביעית: **ותנן התם**. תימנה אי משנה היא הא דקאמר לעיל א (צמתניתין) תנא ומטמא צאהל וקאמר עלה והוא דאיכא רביעית רוי"ל לאתויי מתניתין דהכא *וגראה דצרייתא היא וה"ג אשכתן צהחולץ (יבמות דף לו:): דקאמר תנן רשב"ג אומר כל ששהה ל' יום כו' ואינה משנה צשום מקוס ובפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלח:) גרסינן בכל הספרים תניא: **כל מושקה המת טהורין**. דלא גזרו עליהן כמו שגזרו על של הזב דמפרש צמסקנא משום דזב לא צדילי מנייה וא"ת והלא כשיצאין מן המת נוגעין צו ומקצלים טומאה ממנו צמגע דמדאורייתא דמעת עינו ודם מגפתו וחלצ האשה חשיצי משקין צדיליף צפ' דם הנדה (נה דף נה:): מקריא ועוד קשה דקאמר התם דמטמא טומאת משקים צרביעית והלא משקין מטמאין בכל שהוא כדמוכח צפ"ק דפסחים (דף יד.) גצי מימיהם של כהנים לא נמנעו לשרוף אל הצצר שנטמא צולד הטומאה עם צצר שנטמא צאצ הטומאה אע"פ שמוסיפין על טומאתו כו' דמוקי לה דאיכא משקה צבדי צצר דקא מטמא צצר מחמת משקין ומסממא אין צאותם משקים רביעית ואמרינן נמי צההוא פירקא (שם דף י:): ומים נמי לא אמרן אלא רביעית דחוי להטביל צהן מחטין ונזירות אבל צציר מרביעית טמאים ובצרכות צפרק אלו דברים (דף נג.) שמא יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידים ויחזרו ויטמאו את הכוס וי"ל דהכא מיירי כשיצאו ממנו דרך שפופרת וצעודן צגופו לא מקצלי טומאה דאין תורת משקין עליהם עד שיצאו לחוץ וכי נפקי דרך שפופרת טהורות מה"ט כיון שלא נגעו צו אלא מדרצנן גזרו ציצאו מן הזב היכא דאיכא רביעית אע"ג דלא נגעו צו אי נמי הנהו קראי דנדה אסמכתא צעלמא נינהו ומן הטורה אין עליהן תורת משקין ולכן לא גזרו אלא צרביעית וא"ת דאמרינן צפרק אמרו לו (בכיתות דף יג.) האשה שנטף חלב מדדיה לתוך החנור טמא ופרקי' צמאי מתכשר א"ר יוחנן צטיפה המלוכלכת על פי הדד והשתא כיון דלרקי הכשר אלמא חשיצא אוכל לפי שמיחד לאכילת תינוק אם כן תנור אמאי טמא הא אין אוכל מטמא כלים אלא על כרחך מטמא מחמת הטיפה המלוכלכת ע"פ הדד שמתערבת עם שאר חלב שנוטף צתנור אע"ג משקה עליה ומשקין מטמאין כלי גזירה משום משקה דזב וצזה כדאמר צפרק קמא דשבת (דף יד:) אלמא מטמאה הטיפה לתנור אע"ג דלית צה רביעית וכן צאין דורשין (מגיגה דף כ.) צאשה צצאתה לפני ר' ישמעאל ואמרה לו מפה זו ארגצי צטהרה ומתוך הדברים צצדקה אמרה לו נימא נפסקה וקשרתיה צפה הרי אע"פ שלא היה צרוק צצפיה רביעית נטמא מידים שהיו מסואצות וטימא את המפה וי"ל דתרומה וקדשים מטמנו צפחות מרביעית ודוקא לחולין הוא דצעי רביעית א:

מושקה טבול יום משקין היוצאין ממנו במשקין שנוגע בהן. אומר ר"ת דהני משקין שנגע צהן דקאמר לא מימוקמא אלא צמשקין דתרומה דאילו חולין לא מיטמא ואפילו צמעשר נמי שרי כדאמרינן (יבמות דף עד:): טבול ועלה אוכל צמעשר ובמשקין דקדש נמי

לא קאמר דתנן צפ"י דנדה (דף עא:) צראשונה היו אומרים היושבת על דם טוהר מערה מים לפסח פירוש אבל לא נוגעת דחולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דמו כדמפרש צגמי' חזרו לומר הרי היא כמגע טמא מת לקדשים פירוש דוקא לקדשים ולא לחולין דלאו כקדש דמו אלמא טבול יום הוה ראשון לקדשים כאילו נגע לטמא מת דיושבת על דם טוהר היא טבולת יום ארוך וא"כ משקים קודש שנגע

כסוי הדם פרק ששי חולין

או **צדס החיה**. צדס היקן של חיה: רואין אוסו. שאינו טעון כסוי: כאילו הוא מים. ואם היה הדם הזה של שחיטת החיה והעוף ניכר צו חייב לכסות: אין דם **מבטל דם**. ואפילו אין מראית דם ניכרת צמים כמות דם צבהמה זה אין דם החיה בטיל דקסצר מין צמיינו לא צבטיל: דם הניסו. חוץ לגומא: **גבי' חנן הסס**. צשחיטת קדשים: **כשר**. לזריקה: **נפערצ צדס הצבהמה**. של חולין: או **צדס החיה**. ממנש דסמתא חולין: רואין אוסו. לדס הפסול: כאילו הוא מים. ואם היה דם הכשר ניכר צו כשר: לא שנו אלא שגפלו מים לתוך דם. לפיכך כל טיפה וטיפה כשנפלה צטלה הלכן עד שלא תהא צו מראית אודס כשרה: אינו קן. שאפילו נפל דם לתוך מים חייב לכסות שאע"פ צצטל ונדחה ראשון ראשון אפ"ה כשהלכן ורצה עד שנהפכה מראית המים לדס חוזר דם הצטל וניעור וחשוב דם ולא אמרינן הואיל ונדחה ידחה שאין תורת דיחוי אכל מלות: **כל מראה אדמומית**.

כל זמן שיש צדס מראה אדמומית הוי דם לכפרה ולזריקה: ולהכשיר את הדורסים ולקמיה פריך אי מים הוא נמי אכשורי מכשיר: **שסמרו**. שערבו עם מי גשמים שאינם מכשירים אלא היכא דאחצצניהו לירד על הפירות והכל משום דם דהוי משקה אע"ג דלא אחצצנה לירד על הפירות מכשיר דתנן (מכשירין פ"א מ"ה) כל משקה שחתלמו לרצון שנחשצ למאומה אע"פ שאין סופו לרצון מכשיר: ופרקינן מי גשמים נמי כיוון דשקינ' צצמנא: ורמי'. לתוך הדס אחצצניהו לכן **צללחא דדמא** צצאותן מים שהם מן הדס עצמן כשהוא נקרש יש צציצותיו צלול כמים ואם יש צו מראית דם מכשיר ואי לא לא: **ענוש כרס**. האוכלו: והוא דאינא כזית. דם גמור: **ומטמא צאהל**. כל זמן שיש צו מראית דם אס שגמא חיה: **שנתמדרו** מא"יהן. הוא הדין דהוי מצי למימר דתמדרן צמי פירות דלא מכשירי: **ורחא דאיכא בוית**. והוא דאיכא רביעית. אלללחא דדמא קאי דפירש בקונטרס וקמ"ל דע"פ שטולו דם לא מחייב כרת עד דאיכא ציית דם גמור ולא מטמא צאהל עד דאיכא רביעית דם גמור דאי' דדם שטם מי גשמים פשיטא דלרקי ציית ורביעית: **ותנן התם**. תימנה אי משנה היא הא דקאמר לעיל א (צמתניתין) תנא ומטמא צאהל וקאמר עלה והוא דאיכא רביעית רוי"ל לאתויי מתניתין דהכא *וגראה דצרייתא היא וה"ג אשכתן צהחולץ (יבמות דף לו:): דקאמר תנן רשב"ג אומר כל ששהה ל' יום כו' ואינה משנה צשום מקוס ובפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלח:) גרסינן בכל הספרים תניא: **כל מושקה המת טהורין**. דלא גזרו עליהן כמו שגזרו על של הזב דמפרש צמסקנא משום דזב לא צדילי מנייה וא"ת והלא כשיצאין מן המת נוגעין צו ומקצלים טומאה ממנו צמגע דמדאורייתא דמעת עינו ודם מגפתו וחלצ האשה חשיצי משקין צדיליף צפ' דם הנדה (נה דף נה:): מקריא ועוד קשה דקאמר התם דמטמא טומאת משקים צרביעית והלא משקין מטמאין בכל שהוא כדמוכח צפ"ק דפסחים (דף יד.) גצי מימיהם של כהנים לא נמנעו לשרוף אל הצצר שנטמא צולד הטומאה עם צצר שנטמא צאצ הטומאה אע"פ שמוסיפין על טומאתו כו' דמוקי לה דאיכא משקה צבדי צצר דקא מטמא צצר מחמת משקין ומסממא אין צאותם משקים רביעית ואמרינן נמי צההוא פירקא (שם דף י:): ומים נמי לא אמרן אלא רביעית דחוי להטביל צהן מחטין ונזירות אבל צציר מרביעית טמאים ובצרכות צפרק אלו דברים (דף נג.) שמא יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידים ויחזרו ויטמאו את הכוס וי"ל דהכא מיירי כשיצאו ממנו דרך שפופרת וצעודן צגופו לא מקצלי טומאה דאין תורת משקין עליהם עד שיצאו לחוץ וכי נפקי דרך שפופרת טהורות מה"ט כיון שלא נגעו צו אלא מדרצנן גזרו ציצאו מן הזב היכא דאיכא רביעית אע"ג דלא נגעו צו אי נמי הנהו קראי דנדה אסמכתא צעלמא נינהו ומן הטורה אין עליהן תורת משקין ולכן לא גזרו אלא צרביעית וא"ת דאמרינן צפרק אמרו לו (בכיתות דף יג.) האשה שנטף חלב מדדיה לתוך החנור טמא ופרקי' צמאי מתכשר א"ר יוחנן צטיפה המלוכלכת על פי הדד והשתא כיון דלרקי הכשר אלמא חשיצא אוכל לפי שמיחד לאכילת תינוק אם כן תנור אמאי טמא הא אין אוכל מטמא כלים אלא על כרחך מטמא מחמת הטיפה המלוכלכת ע"פ הדד שמתערבת עם שאר חלב שנוטף צתנור אע"ג משקה עליה ומשקין מטמאין כלי גזירה משום משקה דזב וצזה כדאמר צפרק קמא דשבת (דף יד:) אלמא מטמאה הטיפה לתנור אע"ג דלית צה רביעית וכן צאין דורשין (מגיגה דף כ.) צאשה צצאתה לפני ר' ישמעאל ואמרה לו מפה זו ארגצי צטהרה ומתוך הדברים צצדקה אמרה לו נימא נפסקה וקשרתיה צפה הרי אע"פ שלא היה צרוק צצפיה רביעית נטמא מידים שהיו מסואצות וטימא את המפה וי"ל דתרומה וקדשים מטמנו צפחות מרביעית ודוקא לחולין הוא דצעי רביעית א:

אם של מת הוא: והוא דאינא **צרביעים**. מן הדס גמור והוא שיעור לטומאת אהל דכתיב (צמדנר א) על נפש מת ובשיעור רביעית הנשמה תלויה: **משקה המת**. כגון דמעת עינו וחלצ אשה: **כל מראה אדמומית שבו מטמא**. כלומר צללחא דדמא כל זמן שמראהו אדום טמא: **משקה טבול יוס**. אותן משקין היוצאים ממנו הרי הן כמשקין שהוא נוגע צהן:

ואלו אס של מת הוא: והוא דאינא **צרביעים**. מן הדס גמור והוא שיעור לטומאת אהל דכתיב (צמדנר א) על נפש מת ובשיעור רביעית הנשמה תלויה: **משקה המת**. כגון דמעת עינו וחלצ אשה: **כל מראה אדמומית שבו מטמא**. כלומר צללחא דדמא כל זמן שמראהו אדום טמא: **משקה טבול יוס**. אותן משקין היוצאים ממנו הרי הן כמשקין שהוא נוגע צהן: ואלו חולין רואין אותו. חולין, כאילו הוא מים. ואמרינן איתו אם היה דם הדם ניכר כשר, ואע"פ שהחולין רצין עליו (ובחים שם.) אין דם מבטל דם. דמין צמיינו לא צבטיל ואפילו טיפה לתוך כלי גדול כשר לזריקה (שם.) לא שנו. דלאם יש צו מראית דם כשר ואע"ג דרובא מים, אלא שגפלו מים לתוך דם (שם וח.) ולענין כסוי. דתנן ציה נמי כי היא גונא מתערב צמים אם יש צו מראית דם חייב לכשות, אינו כן. דלפילו תנן דם לתוך מים אם א' צו מראית דם חייב לכשות, ולא אמרינן קמחא קמחא צתא צבטיל ליה (שם.) אין דהוי אצל צמא. ואע"פ שנדחה טיפה ראשונה שנפלה לתוך המים ולא היה מראיתו ניכר ונפטרת מן הכסוי, אפילו הכי כי הדר נפל טיפה שניה חזרת ראשונה וניעורה להצטרף עמה, וכי נפל עד שהספיק מים למראה דם חוזר ונראה לכסוי ולא אמרינן הואיל ונדחה ידחה, דלא שייך דהוי אלא צצדכר קדושה (שם).

מסורת הש"ס

א] צ"ל הוא מים, ב] פסחים סה: ממות צכ:) נדה עא: [ובחים לה. לו. עת. עט.], א] [לעיל פג:]: ד] ובחים ע: ממות ככ, ה] [ובחים עח.], ו] [צ"ע, לו.], ו] [ו"ל הר"ש פי' מ"ו דמכשירין כחזו בכל הספרים תנן התם ואינה משנה צשום מקוס אלא צרייתא היא זו ע"ש ועי' חוסי' דהכא ד"ה תנן כו'., ח] [מוקפתא דאלהות פ"ד ה"ה ומוקפתא דמכשירין פ"ג צ"ג הר"ט:] ט] נדה עא: [ונבול יוס פ"ב משנה א], ט] [צמשה לתא הני ג' חיות וכן משמע קלחא מפרשי"י ד"ה משקה וכו'., ט] [צ"ל: לזריקה, ז] צ"ל וניעור, ח] עיין רש"א, ט] צ"ל צמתיתא, ט] נוע"ע חוסי' פסחים יד. ד"ה דאינא,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה תנן וכו' ונראה דברייתא היא. ע"י צצר צעב פ"א דהריות סי' צ"ב:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א] בא"ד (שחלקט לשים ועשיו ממלח אכל וכו' דבור חדש) דמעוררת טומאה ליכא מאן דפליג. י"ב ע"י צ"ק ק' ע"ב צמיו' ד"ה אומר לו וכו' כמצינו גבי הכי ו"ע:

מוסף רש"י

דם הניתר. למחוק חוץ לגומא ששוחט צה, ודם שאל הסקין חייב לכשות (לעיל צג.) דם שנתערב. דם דקדש (מנחות כב.). תוצרין ביין. שהוא אדום ואין מראה ניכר צו, רואין אותו. יין, כאילו הוא היה ואמרינן אס היה דם שנתערב כאן ניכר צמים אללו כשר לזריקה (ובחים עו.) ובעיני' מנחות שם.) **דרם הבהמה**. של חולין רואין אותו. של חולין, כאילו הוא מים. ואמרינן איתו אם היה דם הדם ניכר כשר, ואע"פ שהחולין רצין עליו (ובחים שם.) אין דם מבטל דם. דמין צמיינו לא צבטיל ואפילו טיפה לתוך כלי גדול כשר לזריקה (שם.) לא שנו. דלאם יש צו מראית דם כשר ואע"ג דרובא מים, אלא שגפלו מים לתוך דם (שם וח.) ולענין כסוי. דתנן ציה נמי כי היא גונא מתערב צמים אם יש צו מראית דם חייב לכשות, אינו כן. דלפילו תנן דם לתוך מים אם א' צו מראית דם חייב לכשות, ולא אמרינן קמחא קמחא צתא צבטיל ליה (שם.) אין דהוי אצל צמא. ואע"פ שנדחה טיפה ראשונה שנפלה לתוך המים ולא היה מראיתו ניכר ונפטרת מן הכסוי, אפילו הכי כי הדר נפל טיפה שניה חזרת ראשונה וניעורה להצטרף עמה, וכי נפל עד שהספיק מים למראה דם חוזר ונראה לכסוי ולא אמרינן הואיל ונדחה ידחה, דלא שייך דהוי אלא צצדכר קדושה (שם).